

USNESENÍ

(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze projednal v neveřejném zasedání konaném dne [datum] stížnost státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. listopadu 2019, sp.zn. 45 T 12/2019, a rozhodl

takto:

Podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. se stížnost zamítá.

Odůvodnění:

1. Obžalobou státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 30. 10. 2019, sp.zn. VZV 32/2018, doručenou Městskému soudu v Praze dne 12. 11. 2019, je obviněnému [jméno] [příjmení], narozenému [datum], kladeno za vinu spáchání zločinu úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, odst. 2, odst. 6 písm. a) tr. zákoníku, jehož se podle výroku obžaloby měl dopustit tím, že (zkráceně) ve dnech 17. 12. 2012 a 8. 2. 2013 jako jednatel nově založené společnosti MERIPRA s.r.o., jednak při sjednávání dvou úvěrových smluv [číslo] [číslo] úmyslně uvedl hrubě zkreslené údaje týkající se hodnoty zástav, konkrétně pozemků, jimiž byly zajištěny závazky z úvěrů, neboť předložil, „expertní“ posudky zpracované znaleckým ústavem SINCONSULT s.r.o., jež oceňované pozemky výnosovou metodou nadhodnotily, takto od Metropolitního spořitelního družstva vylákal poskytnutí dvou podnikatelských úvěrů v částkách 22,5 mil. Kč a 32,2 mil. Kč na nákup nemovitostí a jejich následný prodej, následně MERIPRA s.r.o. úvěrové splátky přestala hradit, přičemž se započítáním hodnoty zástav a splacených úroků poškozenému [příjmení] spořitelnímu družstvu způsobil škodu ve výši 6 689 376 Kč (ad I. obžaloby) a 9 783 350 Kč (ad II. obžaloby), tj. celkovou škodu v částce 16 472 726 Kč, jednak část poskytnutých úvěrových prostředků z obou úvěrů použil na jiný než sjednaný účel, tj. k nákupu nemovitostí, neboť z úvěrových účtů společnosti MERIPRA s.r.o. učinil různé platby, mj. ve výši 10 mil. Kč a 15 mil. Kč na účet společnosti Jarovond s.r.o. a ve výši 7,5 mil. Kč ve prospěch účtu společnosti Norpesk Invest s.r.o., uvedené platby společnost v účetnictví vykazovala jako půjčky a fakticky žádné nemovitosti za tyto prostředky od jmenovaných společností nenakoupila.

2. Usnesením ze dne 25. 11. 2019, sp.zn. 45 T 12/2019 Městský soud v Praze po přezkoumání obžaloby a obsahu spisu rozhodl tak, že podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. se tato trestní věc obviněného [jméno] [příjmení] vrací státnímu zástupci k došetření.

3. Soud prvního stupně své rozhodnutí odůvodnil tím, že ve vztahu k zákonnému znaku trestného činu úvěrového podvodu dle § 211 trestního zákoníku, „hrubě zkreslené údaje“, rovněž ve vztahu k výši škody, se obžaloba opírá o rozdíl hodnot jednotlivých nemovitostí – pozemků uvedených v „expertních posudcích“ znaleckého ústavu SINCONSULT s.r.o. a zjištěných ze znaleckých posudků zpracovaných Eguity Solutions Appraisals s.r.o., kdy znalecké posudky byly ústavem Eguity Solutions Appraisals s.r.o. zpracovány na základě objednávky insolvenčního správce Metropolitního spořitelního družstva Ing. [jméno] [příjmení] pro ocenění pozemků za účelem prodeje pohledávek vzniklých za společností MERIPRA s.r.o. ke dni 31. 3. 2014. Výše škody způsobená trestným činem byla policejním orgánem a obžalobou stanovena s odkazem na úpravu hodnot pozemků zjištěných z posudků Eguity Solutions Appraisals s.r.o., když zmíněnou úpravu hodnot provedl sám policejní orgán (dopočetl dle průměrné hodnoty 1m2 hodnotu nemovitostí, jež nebyly znaleckými posudky zpracovány společností Eguity Solutions Appraisals s.r.o. oceněny). Výši hodnoty pozemků (nemovitostních zástav) a výši škody obžaloba stanovila sice dle znaleckého posudku, tento však hodnotu pozemků stanovil ke zcela jinému datu, nežli byl okamžik rozhodný v této trestní věci, tedy k datu, kdy předmětné pozemky byly jako zástava zajištění závazku ze sjednávaných úvěrových smluv nabídnuty Metropolitnímu spořitelnímu družstvu, tj.

k datu 17. 12. 2012 a 8. 2. 2013. Znalecký posudek byl navíc zpracován k jinému účelu nežli pro trestní řízení. V této věci nebyl v průběhu přípravného řízení trestního vyžádán a zpracován znalecký posudek, jímž by byla stanovena hodnota jednotlivých pozemků k datu uzavření úvěrových a zástavních smluv, ačkoli hodnota zástav je zcela základní skutečností pro závěr o tom, zda došlo ke spáchání trestného činu úvěrového podvodu, tj. zda byly při sjednávání úvěrové smlouvy uvedeny hrubě zkreslené údaje a zda a v jaké výši škoda vznikla. Posudek vypracovaný v rámci jiné trestní věci nebo v jiném řízení (civilním, správním), byť by byl stejně odborně zaměřen a vztahoval se ke stejné osobě, takovým posudkem není, i když by znalec v rámci nového zkoumání na něj mohl navázat. Zásadní otázka ve vztahu ke znakům skutkové podstaty trestného činu úvěrového podvodu nebyla zodpovězena znaleckým posudkem, ale úvahou a výpočtem policejního orgánu (zachyceny v úředních záznamech), ježto se opíraly o znalecký posudek zpracovaný pro účely zpeněžení pohledávek v rámci insolvenčního řízení. Navíc okolnosti prodeje pohledávek Metropolitního spořitelního družstva vzbuzují pochybnosti. Z uvedeného vyplývá, že znalecký posudek oceňující nemovitosti je zpracovaný pro jiné účely, k jinému datu a oceňuje hodnotu pohledávky. S takovým postupem prvostupňový soud nesouhlasí, neboť stanovení hodnoty pozemků je činností vyžadující odbornou způsobilost znalce či znaleckého ústavu. Řada pozemků byla v rozhodné době pronajata a v souboru jsou pozemky lesní, k jejichž ocenění je na místě přibrat znalce se specializací na lesní pozemek.

4. Městský soud z důvodů výše uvedených věc vrátil státnímu zástupci k došetření, neboť je třeba objasnit základní skutkové okolnosti, bez kterých není možné v hlavním líčení rozhodnout, konkrétně hodnotu pozemků, jež se staly předmětem zástavního práva jako zajištění poskytnutých úvěrů, a to k relevantnímu datu sjednání jednotlivých úvěrových smluv. V řízení před soudem by takové došetření bylo v porovnání s možnostmi opatřit takový důkaz v přípravném řízení spojeno s výraznými obtížemi a bylo by jednoznačně na újmu rychlosti řízení. Soud uzavřel, že v řízení před soudem by potřebné došetření bylo v porovnání s možnostmi státního zástupce, jež má k dispozici policejní aparát, spojeno s výraznými obtížemi. V této trestní věci je na místě stanovit hodnotu 272 pozemků ve 13 různých katastrálních územích ve vztahu k útoku ad I. a hodnotu 368 pozemků ve 44 různých katastrálních územích ve vztahu k útoku ad II. výroku obžaloby, kdy řada pozemků, jež následně se staly zástavami, byla v rozhodné době pronajata, resp. propachtována, řada pozemků byla pozemky lesními, u některých z pozemků bude třeba vzít v úvahu ekologickou zátěž. Soud v zásadě důkazy provádí, nikoli zajišťuje a vyhledává, když tato činnost je primárně úkolem orgánů přípravného řízení, které jsou za tímto účelem vybaveny potřebnými kompetencemi a materiálními předpoklady (odkaz na usnesení Vrchního soudu v Praze sp.zn. 9 To 51/2019).

5. Proti tomuto usnesení podal v zákonné lhůtě stížnost státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze s tím, že požadavek Městského soudu v Praze na opatření znaleckého posudku ekonomického považuje za nedůvodný.

6. Stěžovatel namítá, že co se týče přibrání znalce, má městský soud k dispozici naprosto shodné možnosti jako státní zástupce či policejní orgán, neboť disponuje týmž aparátem jako státní zástupce. Potřeba vypracování znaleckých posudků nemůže být sama o sobě důvodem pro vrácení věci. V přípravném řízení se při respektování zásady procesní ekonomie jeví jako nadbytečné přistoupit ke zpracování nových znaleckých posudků za situace, kdy jde o velké množství pozemků zajišťujících jednotlivé úvěry a policejní orgán vývoj cen pozemků pečlivě ve spise zadokumentoval. Stíhané skutky jsou ze dne 17. 12. 2012 a 8. 2. 2013, přičemž obžaloba vychází ze znaleckého posudku společnosti Equity Solutions Appraisals s.r.o. vypracovaného ke dni 31. 3. 2014, tj. po 13 - 15 měsících od spáchání skutku, který byl zadán insolvenčním správcem Metropolitního spořitelního družstva v rámci prodeje pohledávek za společností MERIPRA s.r.o. společnosti AB Credit. Jedná se o poměrně krátkou dobu, kdy nemohlo dojít k zásadní ceně ve vývoji cen pozemků a také nedošlo. Pokud by ke změně došlo, tak jediné směrem vzhůru; vliv na právní kvalifikaci či věcnou příslušnost soudu by to nemělo. Nové posudky by mohly hodnotu zástavy za úvěry ve vztahu k posudkům, ze kterých obžaloba vycházela, jediné snížit, čímž by se

ovšem zvýšila způsobená škoda. Potřeba vypracování nových posudků nebyla namítána ani ze strany obhajoby, zřejmě z důvodů, že by se obviněný mohl dostat do horšího postavení. Potřeba vypracování nových znaleckých posudků skutečně může vyvstat v hlavním líčení, nicméně bez dalšího k tomu dojít nemusí. Soud může provést důkaz znaleckými posudky, ze kterých bylo v rámci konstrukce výroku obžaloby vycházeno, jako listinami, včetně případného výsledku jeho zpracovatelů. S odkazem na odůvodnění obžaloby a vyšetřovací spis další část stížnosti obsahuje vysvětlení dílčích úprav hodnot zastavených nemovitostí zjištěných policejním orgánem oproti znaleckému posudku (úřední záznamy, tabulky). V případě úvěru [číslo] znalecký posudek uvádí hodnotu 14 457 000 Kč, která byla úpravami navýšena na částku 14 550 000 Kč, u úvěru [číslo] byla částka 21 041 000 Kč ze znaleckého posudku zvýšena na částku 21 057 000 Kč. Celková výše škody pak byla určena částkou 16 472 726 Kč, když od vyplacených úvěrů ve výši 54,7 mil. Kč byly odečteny hodnoty zástav v částce 35,607 mil. Kč a splacené úroky ve výši 2 620 274 Kč. Úpravu hodnot sice provedl sám policejní orgán (dopočetl hodnotu nemovitostí, jež nebyly znaleckým posudkem oceněny, dle průměrné hodnoty 1m²), avšak navázal na hodnotu stanovenou v posudku a sám si nic nevymýšlel. Posudek byl sice zpracován pro jiný účel, nicméně v posudku byla použita metoda porovnávací, která by byla zcela jistě použita i v případě vypracování nového posudku. Navíc zjištěné ceny pozemků se od předchozích nabyvacích titulů zásadně nelišily (kupní smlouvy, na základě kterých pozemky nabyly společnosti V obchodní a.s. a Apatit a.s. v období max. 6 měsíců před jejich prodejem společností MERIPRA s.r.o.).

7. Státní zástupce v závěru stížnosti navrhuje, aby Vrchní soud v Praze napadené usnesení zrušil a Městskému soudu v Praze uložil, aby ve věci znovu jednal a rozhodl.

8. Vrchní soud v Praze z podnětu podané stížnosti podle § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumal správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že podané stížnosti nelze přiznat opodstatněnost.

9. Rozhodnutí o vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., které učinil městský soud napadeným usnesením, soud učiní v případech, kdy je nutné odstranit závažné vady přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem, nebo objasnit základní skutkové okolnosti, bez kterých není možné v hlavním líčení ve věci rozhodnout, a v soudním řízení by jejich případné došetřování bylo v porovnání s možnostmi, které existují v přípravném řízení pro opatření důkazů, spojeno s výraznými obtížemi nebo by bylo zřejmě na újmu rychlosti řízení. Vady procesního charakteru nebo v nedostatečné objasněnosti věci je třeba zkoumat v kontextu konkrétního případu, s ohledem na povahu věci, rozsah ostatních důkazů, následky pro celkové důkazní řízení apod. Je třeba zaměřit se na ty nedostatky, které mají podstatný vliv na dokazování a důsledky pro práva obviněného, zejména práva na jeho obhajobu. Řečeno zkráceně, možnost vrácení věci k došetření je omezena na závažné případy, kdy je zpochybněna sama zákonnost přípravného řízení a jeho výsledků a kdy nejsou opatřeny stěžejní podklady pro objasnění základních skutkových okolností; a právě naznačená situace nastala v dané trestní věci.

10. Stížnostní soud po přezkoumání napadeného usnesení, stížnosti státního zástupce a obsahu spisu shledal námitky stěžovatele nedůvodnými. Napadeným usnesením namítaná vada je velmi závažná, důvodně vytknutá a odůvodňuje, spolu s dalšími nedostatky, vrácení věci k došetření, jak bude dále blíže rozvedeno. Stanovisko prvostupňového soudu, že přípravné trestní řízení je zatíženo závažnými nedostatky, které působí nedostatečnou objasněnost základních skutkových okolností, je správné.

11. Podstatou žalovaného skutku je sjednání a vyčerpání dvou úvěrů s užitím hrubě zkreslených údajů zajištěných zástavním právem na nemovitostech se způsobením škody v důsledku nehrzení úvěrových splátek. Výše způsobené škody je základní skutkovou okolností, jejíž náležité zjištění v přípravném řízení je pro řízení před soudem zcela nezbytné. V daném případě podle obžaloby je škoda daná sumou odčerpaných úvěrových prostředků ponížena o hodnotu zástav, jimiž byly úvěry zajištěny, a o částky zaplacené na úrocích. Tato výchozí úvaha je správná a nutně z ní vyplývá,

že pro účely tohoto trestního řízení je jednou z klíčových okolností hodnota nemovitostí, jež byly užity jako zástava, a proto tato hodnota musí být zjištěna náležitě (podle pravidel obsažených v § 137 tr. zákoníku).

12. Městský soud v Praze po přezkoumání obsahu spisu správně vyhodnotil, že na základě dosud opatřených důkazů nelze výši škody spolehlivě určit, a správně pojmenoval i důvody, o které je takové stanovisko opřeno. Stížnostní soud se s argumentací prvostupňového soudu zcela ztotožňuje a z důvodu stručnosti na odůvodnění napadeného usnesení odkazuje. Je postačující pouze zjištěné nedostatky stávajícího posudku společnosti Equity Solutions Appraisals s.r.o., ze kterého vychází obžaloba pro stanovení hodnoty zástav, shrnout; ad 1) posudek není znaleckým posudkem ve smyslu § 105 odst. 1 tr. ř. a neobsahuje znaleckou doložku, jak vyžaduje ustanovení § 106 tr. ř., ad 2) nebyl vyžádán orgánem činným v trestním řízení pro účely tohoto trestního řízení, nýbrž insolvenčním správcem Metropolitního spořitelního družstva v likvidaci pro účely úplatného postoupení pohledávky v insolvenčním řízení, ad 3) jeho předmětem bylo stanovení tržní hodnoty pohledávky Metropolitního spořitelního družstva v likvidaci za dlužníkem MERIPRA s.r.o., nikoliv stanovení tržní hodnoty nemovitostí (ta byla posudkem stanovena pouze jako výchozí parametr pro určení hodnoty pohledávky), ad 4) posudek byl zpracován podle stavu ke dni 31. 3. 2014, tj. v době rozhodné pro úplatné postoupení pohledávky, nikoliv ke dni spáchání činů (17. 12. 2012, 8. 2. 2013), ad 5) posudek vykazuje nepřesnosti, které vlastní úvahou a výpočtem odstranil policejní orgán. S ohledem na uvedené je nepochybné, že stávající posudek není a nemůže být spolehlivým, věcně správným a procesně účinným důkazem pro potřeby soudu ke zjištění základní okolnosti skutkového stavu věci, kterou je výše způsobené škody.

13. Vrchní soud v Praze stížnostní argumentaci státního zástupce odmítá jako nedůvodnou. Je třeba předeslat, že všechny dílčí námitky stěžovatele pouze bagatelizují objektivně dané nedostatky posudku. Ty nelze posuzovat izolovaně, jak to činí stěžovatel, nýbrž komplexně, a právě v souhrnu působí absolutní nepoužitelnost posudku, jehož absence s ohledem na povahu věci a dokazované skutečnosti současně představuje vážnou mezeru důkazního materiálu, kterou nelze odstranit až v řízení před soudem. Soudy zcela nepochybně mají limitované možnosti pro opatrování důkazů oproti státnímu zástupci a policejnímu orgánu, nadto je třeba respektovat práva obhajoby již v průběhu vyšetřování (§§ 165, 166 tr. ř.). Argumenty o velkém množství pozemků zajišťujících úvěry a zásadě procesní ekonomie jsou sice logické a pádné, nicméně je vyloučeno tyto uplatnit na úkor řádného zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Zcela liché je tvrzení stížnosti, že lze akceptovat ocenění zástav ke dni 31. 3. 2014 (oproti době činu o 13 - 15 měsíců pozdější), neboť takové ocenění je v každém případě pro obviněného příznivější, když ocenění k datu doby činu by zcela jistě zvedlo výši způsobené škody. Naznačené hledisko nelze aplikovat při zjišťování skutkového stavu věci v přípravném trestním řízení, jehož účelem je náležité objasnění skutkových okolností, bez ohledu na jejich dopad pro obviněného, přičemž výši škody v daném případě je reálné zjistit objektivně a spravedlivě v době činu. Okolnost, že obhajoba nedostatky posudku sama nevytkla, je též nerozhodná, neboť orgány činné v trestním řízení jsou povinny postupovat z úřední povinnosti, nikoliv podle návrhů stran. Stížností zvažovaný procesní postup, aby důkaz posudkem byl u hlavního líčení proveden jako listinou a jeho zpracovatel vyslechnut, není přípustný. Ocenění nemovitostních zástav je v posuzované věci nejen odborně velmi složitým úkolem, ale též nebývale rozsáhlým. Současně je důležitým podkladem pro objasnění zásadních skutečností z hlediska trestnosti činu. V takovém případě nepostačuje odborné vyjádření, jež navíc ve stávající podobě vykazuje věcné nesprávnosti, a je třeba trvat na znaleckém posudku opatřeném specificky pro účel tohoto trestního řízení. V zásadě nelze ani přijmout postup, jímž sám policejní orgán provedl dílčí úpravy v závěrech posudku. Doplnky a upřesnění posudku je třeba vždy vyžádat od jeho zpracovatele, ať již písemnou či ústní formou. V daném případě „dopracování“ posudku policejním orgánem však neobstojí zejména proto, že pro účely daného trestního řízení je vadný celý posudek.

14. Nové znalecké zkoumání je důležité nejen z hlediska výše způsobené škody, nýbrž i z hlediska naplnění znaku uvedení hrubě zkreslených údajů, jak správně uvedl prvostupňový soud. Naplnění tohoto zákonného znaku obžaloba opírá o expertní posudek č. 307-100/2012 zpracovaný ústavem SINCONSULT s.r.o., kterým obviněný doložil obvyklou tržní cenu zastavených pozemků k úvěrové žádosti. Expertní posudek pracoval výnosovou metodou a vycházel ze smlouvy o smlouvě budoucí nájemní, kterou obviněný měl uzavřít se společností FINE DREAM s.r.o. a která předpokládala uzavření nájemní smlouvy na 10 let se stanoveným ročním nájmem; obviněný tedy podle obžaloby předložil posudek stanovující cenu pozemků odpovídající tržní hodnotě až v roce 2022 a cena neodpovídala obvyklé ceně hodnoty předmětu zajištění pro poskytování úvěrů podle srovnání s posudkem společnosti Equity Solutions Appraisals s.r.o. K uvedené konstrukci obžaloby je třeba namítnout, že citovaný posudek společnosti SINCONSULT s.r.o. byl součástí smluvní úvěrové dokumentace, úvěrující družstvo tedy bylo seznámeno s užitou výnosovou metodou pro stanovení tržní hodnoty (ke dni 30. 11. 2012) a jeho závěry přijalo. Pokud má být zmíněný posudek považován za zdroj hrubě zkreslených údajů, je třeba znaleckým zkoumáním provést jeho revizi a opatřit nález, zda užitá výnosová metoda byla přípustná a správně aplikovaná, či zda hrubě zkreslila tržní hodnotu nemovitostí a proč. Prosté (laické) srovnání tržních hodnot nemovitostí mezi oběma posudky není dostačující, neboť společnost Equity Solutions Appraisals s.r.o. pracovala s porovnávací metodou, tj. odlišnou od výnosové, která byla použita společností SINCONSULT s.r.o. Výsledné číselné hodnoty, k nimž oba posudky rozdílnými metodami dospěly, nelze pouze mechanicky porovnat, nýbrž je třeba odborným nálesem vyjasnit přípustnost a použitelnost jednotlivých metod. Pouze tímto postupem bude spolehlivě doloženo, zda při sjednávání úvěrové smlouvy byly stran ocenění pozemků užity údaje odpovídající skutečnosti či skutečnost hrubě zkreslující.

15. Současně bude účelné též odstranit existující rozpor ve vztahu k uzavřeným smlouvám o smlouvě budoucí nájemní mezi společnostmi MERIPRA s.r.o. jednající obviněným a společností FINE DREAM s.r.o. jednající svědkem [jméno] [příjmení], které byly podkladem pro expertní posudek společnosti SINCONSULT s.r.o. Jmenovaný svědek totiž popřel jakoukoliv obchodní součinnost se společností MERIPRA s.r.o., podpis na smlouvách údajně vypadá jako jeho vlastní, nicméně on smlouvy nepodepsal a nic o nich neví. Je-li naznačené svědectví pravdivé, pak by smlouvy o smlouvě budoucí byly padělky. Za této situace je důležité objasnit znaleckým posudkem grafologickým, zda obviněný uplatnil pro účely ocenění zástav fiktivní smlouvy s padělky podpisů, či zda tvrzení svědka je nepravdivé a obviněný k ocenění předložil smlouvy opatřené pravými podpisy.

16. Ze všech výše uvedených důvodů odvolací soud dospěl k závěru, že opatření znaleckého posudku ekonomického – ceny a odhady nemovitostí, který se bude zabývat hodnotou nemovitostních zástav v době spáchání trestné činnosti a revizí expertního posudku ústavu SINCONSULT s.r.o., je nezbytné. V této souvislosti je třeba dodat, že pro účely trestního řízení v zájmu objektivit nově znalecké zkoumání musí provést jiný znalecký ústav zapsaný do seznamu znalců ministerstva spravedlnosti, nikoliv společnost Equity Solutions Appraisals s.r.o., která posudek podala pro účely jiného řízení a primárně by mohla být vedena snahou obhájit své dřívější závěry, byť by to bylo na úkor správnosti a objektivit. Na dodržení uvedených zásad je třeba bezpodmínečně trvat, byť s ohledem na rozsah a povahu potřebného zkoumání lze připustit v omezené míře užití úsporné (zjednodušující) metody, pokud s ohledem na lokalitu, povahu a velikost pozemků to znalec bude považovat za možné, účelné a obviněného nepoškozující. Dále se ukládá opatřit též znalecký posudek grafologický, který ozřejmí pravost podpisu svědka [jméno] [příjmení] na smlouvách, jak je výše rozvedeno.

17. Závažné pochybení bylo zjištěno i ve vztahu k výpovědím důležitých svědků. Obecně platí, že opatrování a provádění důkazů ve dvou fázích přípravného řízení je propojeno, důkazy opatřené v rámci postupu před zahájením trestního stíhání, byly-li provedeny způsobem odpovídajícím ustanovením trestního řádu, není třeba opakovat a těžiště dokazování spočívá v hlavním líčení. V

daném případě jsou přezkoumávány výsledky vyšetřování trestného činu, o němž koná řízení v prvním stupni krajský soud, a v takovém řízení jsou kladeny vyšší nároky na možnost uplatnění práv obhajoby při opatrování a provádění důkazů a na procesní zafixování výsledků svědků při vyšetřování pro účely hlavního líčení (viz §§ 168, 169 odst. 1, 158 odst. 3, odst. 8, 164 odst. 1, 4, § 165 tr. ř.). V posuzovaném případě byly úkony trestního řízení zahájeny dne 8. 8. 2016 a trestní stíhání obviněného dne 18. 6. 2018. V procesním postavení svědka zákonným způsobem byl vyslechnut za účasti obhájce pouze jeden svědek [jméno] [příjmení] dne 5. 9. 2018; ostatní osoby podaly vysvětlení podle § 158 odst. 6 tr. ř. v rámci stádia prověřování před zahájením trestního stíhání, což znamená, že obhájce obviněného nebyl a ani nemohl být přítomen výslechu svědků, vyjma svědka [příjmení]. Přitom obžaloba navrhuje soudu ke slyšení u hlavního líčení v procesním postavení svědka celkem 31, event. 37 osob. Z uvedeného vyplývá, že celý rozsah dokazování výsledky svědků (s jedinou výjimkou) je v daném případě kompletně přesunut až do stádia hlavního líčení, kdy obhajoba bude moci vůbec poprvé vykonávat svá práva (zejména klást svědkům dotazy a reagovat na obsah jejich výpovědí).

18. Úřední záznam o podání vysvětlení slouží státnímu zástupci a obviněnému ke zvážení návrhu, aby osoba, která takové vysvětlení podala, byla vyslechnuta jako svědek, a soudu k úvaze, zda takový důkaz proveďte. Při prostudování spisu dne 23. ledna 2019 obhájce navrhl policejnímu orgánu, aby vyslechl jako svědky celkem sedm osob ([jméno] [obec], [jméno] [jméno], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], případně další). Obhájce výpovědi těchto svědků označil za podstatné pro objasnění hodnocení podkladů pro schválení úvěru a objasnění převodu finančních prostředků mezi společnostmi MERIPRA s.r.o. a subjekty, ve kterých tyto osoby působily (Apatit, Daubeto, Jarovond, Norpesk Invest). Vrchní komisařka návrh obhajoby na doplnění vyšetřování odmítla se zdůvodněním, že, „uvedené osoby již byly policejním orgánem vyslechnuty, dvě z nich odmítly ve věci vypovídat, ostatní sdělily, že bližší informace ke spolupráci se společností MERIPRA s.r.o. si již nepamatují, trestní věc byla řádně prověřena na základě získaných důkazních materiálů, které jsou postačující, osoby lze slyšet před soudem, kde bude umožněno klást svědkům dotazy, návrh obhajoby je snahou o prodloužení trestního řízení ve fázi vyšetřování.“ Uvedený postup vrchní komisařky s ohledem na celý průběh vyšetřování stížnostní soud považuje za nepatřičný, zejména poškozující práva obhajoby.

19. Výše naznačený důkazní stav věci stran výsledků svědků představuje rovněž nepřipustnou důkazní mezeru ve vyšetřování, neboť trestní obvinění pro zvlášť závažný trestný čin není podloženo výpověďmi alespoň nejdůležitějších svědků, tedy důkazy použitelnými ve stádiu hlavního líčení. Jedná se o podstatné zkrácení práv obhajoby, která neměla možnost být důležitým vyšetřovacím úkonem přítomna a reagovat na ně důkazními návrhy. Po vrácení věci bude nutné v procesním postavení svědka zákonným způsobem a podrobně ke všem rozhodným skutečnostem vyslechnout nejen osoby, jejichž výsledku se domáhá obviněný (pokud lze očekávat relevantní obsah svědectví), ale rovněž další důležité osoby, které mají relevantní informace k oběma úvěrovým případům, a obžaloba z nich bude dovozovat vinu obviněného. Zejména půjde o osoby, které předmětné úvěry za družstvo vyřizovaly ([jméno] [anonymizováno], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], roz. [příjmení], [jméno] [příjmení]), zpracovatel expertního posudku [jméno] [příjmení], osoby zastupující subjekty, se kterými obviněný jednal, event., na jejichž účet zaslal finanční prostředky (např. [jméno] a [jméno] [příjmení], [jméno] [jméno], [jméno] [příjmení]), v neposlední řadě účetní společnosti MERIPRA s.r.o. [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení], který prostřednictvím jím ovládané společnosti společnost MERIPRA s.r.o. od obviněného zakoupil.

20. Na základě shora uvedeného stížnostní soud dospěl ke konečnému úsudku, že prvostupňovým soudem vytýkaná vada a další nedostatky v dokazování zjištěné stížnostním soudem v žádném případě neumožňují v hlavním líčení věc zodpovědně projednat a rozhodnout. Požadavek soudu I.stupně na odstranění vad spočívajících v nedostatečné objasněnosti věci považuje stížnostní soud za zcela důvodný a brání prvostupňovému soudu provést kvalitní hlavní líčení podložené

zákonným přípravným řízením, nadto v situaci, kdy stížnostní soud v dokazování shledal další vážné mezery. Odstranění zjištěných vad je velmi rozsáhlé, neslučitelné se stádiem hlavního líčení, neboť ve své podstatě by bylo nahrazováním vyšetřování v přípravném řízení, což není přípustné.

21. Vrchní soud v Praze za daného stavu uzavírá, že důvody pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření vymezené v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. jsou dány. Stížnost státního zástupce byla shledána nedůvodnou a jako taková musela být podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítnuta.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není stížnost přípustná.

Praha 5. února 2020

JUDr. Jana Kantorová
předsedkyně senátu